

1 Yon

Yonro Nakaya Koretero Nakangoyingo

1 Yonro Mande Tabango

Yon ngu kuri dogoni yeyingo, ngu naruno nguno, ene nga so uyi koreteroga, nga nakangoro, Esiya merako oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, nguro soweyoyunoyingo. Ngu narungga ngu, Yon ene Epesas endemo nguno oruwo.

Yonro ingonduduni ngu eraya. Ingonduduni gura ngu, ene oni simoo bare Yisasro nowoondoyemo hamoo teyingo, nguro mande yanggango eyingo. Ene kuri nowoondoye hamoomonggo Anut inowonggoku ngu, gome oorengo. Ataga ngu, ene enengo oni nguro nowoondoyi oorengo tetenggo. Yonro ingonduduni gura ngu, etuyeroyingo oni godange, nguro ingonda teyi, ero eyingo. Ngu etuyeroyingo oni godange, ngundo ngandiro etenggo. Noorengo gowenani biyomi oorengo oorooteku, muringga nguno ngu, Yisas ene oni noore ngandiro, ma tunootewa. Ene ngu, noore ngandiro ngu, enengo goweyi ngu songo guradiro oorengo, ero eyingo. Ngu godange oni etuyeroyingo gidarega, ngundo ngu, ngandiro ingootenggo. Ingoyingo urungga yoweroyi ngu, hamoo oo koreteyingo, ero ingootenggo. Nowoondoyi teweroyi muringga ngu oo bodaga nangge, ero etenggo. Ene oo metemi nguro ma ingondudu tetenggo. Ngu oni gidarega ngu, ene Krayisya mundiyi tetenggo. Ngu muringgano, nguno ngu, Yondo oni simoo bare nowoondoyemo hamoo teyingo, ngu hamoo mande nenengo oorengo ngu, ero etuyeroyingo. Nguno ngu, godange oni etuyeroyingo, nguro muriye biyomingga ngu yootunoro, tunoo oorengo etuyeroote.

Nga buk ngaro mande gumi gumi ingoweroyi, ngu ngandiro ooroote:

Hamoo ingondudu oorengo ngu, nga so uyingga ngano ooroote. 1:1-4.

Soru himi nguro mande murini, ko ooreri nguro mande murini, ngu ngandiro ero ingowanggo. 1:5-2:17.

Ene komo Krayisro mudi tetenggoku simoo bare, nguro ingonda teyi, ero mande eyingo. 2:18-29.

Nooreya eyingo, noore mete Anut nangoni ngu wirikoro, ko Setanro nangoni nguya wirikowato. 3:1–4:6.

Anutdo ngu nowoondoyi teweroyi muringga, nguro simburi oorengo. Ngu muringga ngu gome oorengo, nguro noore nguya ngundiro nangge, dobookurinanimboro nowoondoyi teyunoro, nguro ingowato. 4:7–5:5.

Oo kabusagobo mande eyingo, Yisas Krayis oowooyi bingami ero okooweroyi, ko suwooyi sano sugi sugi keta oruweroyi, nguro mande. 5:6-21.

Suwooyi Sano Keta Oruweroyi Nguro Mande

1 ¹Nga Mandega Suwooyi Sano Keta Oruweroyiga ngu, noorendo wesiyoro ero etuyeroonetoku ngu. Nga oo nga kurimi oorengo oruwoku, ngu noore ingoro, doongenanimbo nguya kenoyingo. Noore kandenanimbo nguya dowooro kenoyingo.^a ²Ngu Suwooyi Sano Oruweroyi Ketangga ngu, tunoo oorengo endesina tunootetoni, noorendo ngu kenoyingo. Ngundiro nguro, ngu Suwooyi Sano Keta Oruweroyiga, nguro mandeni, yeno wesiyoro, ero etuyeroonetoku ngu. Ngu ene kurimi enengo eweyi Anut tanggeyimo oode, ngunonggo, ene nooreno tunootetoni, noorendo ene kenoyingo. ³Noorendo ene kenoro, mandeni nguya kuri ingoro, nguro noorebana, yeno nguya, nguro mandeni ero etuyeroonetoku ngu. Nguno ngu, ye nguya enengo mandeni ngu ingoro, nooreno ombutoyiga, nooreya nowoondonani guranangge yewato. Ngunonggo, noorengo bidodo nowoondonani guranangge Awananimo yero, ko, enengo Nangoni, Yisas Krayisya, gobooro oruwato. ⁴Noore mande nga nakangoonetoku, nguro noorengo oni oni tetetokungga, ngu gome oorengo tunooteni.

Noore Komo Soru Himimo Oruwato

⁵Anutro Nangoni, ngundo mande, nga etoni, ingoyingo. Nguro noorebana yeno ero etuyeroonetoku. Ngu ngandiro: Anut ngu soru himi oorengo, hamoo oorengo, Anutno ooreri bodaga kini.^b ⁶Ene noorendo ngandiro ewato. Noore Anutya nowoondonani gobooro guranangge ero ngu, ko, noore suwoo ooreriko endeyowatoku ngu, arisa, noorengo mandega etetoku, ngu godange oorengo eteto. Yo, noore ngundiro ero ngu, asa, Anutro mandeni murini, hamoongga ngu nowoondonanimbo, nguno ma ooroote. ⁷Ene, Anut, enengombo soru himi oorengo. Nguro ngu, noore enengo soru himimo endeyoro, ootooro ngu, asa, noore

^a **1:1** (Suwooyi Sano Keta Oruweroyi Mandega ngu, Yisasro ngundiro ete). ^b **1:5** (Anut enengo mandeni murini, ngu nenengo oorengo ngu, soru himi ngundiro).

dobookurinanimbويا nowoondonani gobooro guranangge siyero oruwato. Nguno ngu, Anutro Nangoni, Yisas, nguro sidu darowo, ngundo noorengo weti mbumbuwa bidodo sonowooro, andangewoku, ngunonggo noorengo nowoondonani gome metemi sarayi tunootete.

⁸Noore weti mbumbuwa kini, ero ewatoku ngu, asa, noorengombo noorengo nowoondonani ngu ganangoro, godange eyinooteto. Nguno ngu, hamoo mande ngu nowoondonanimoo hamoo oorengo kini.

⁹Noorengo weti mbumbuwa teyingo ngu, suwooyi sano, Anutro noorengo biyominani ngu yootunoro ewatoku ngu, asa, Anutdo newende hamoomonggo, noorengo weti mbumbuwa andangero yokoro, ene noore ma yoyokowa. Kini, Anutdo enengo muri gome nenengo, ngunonggo, nooreno muri oo biyomi ngu bidodo sonowooyunoro yoyeni, noore oni gome metemi oorengo tunootewato. ¹⁰Noore weti mbumbuwa ma teteto, ero ewatoku ngu, asa, noore Anutya godange oni, ero oowooyi biyomi ewato. Yo, ngundiro etooye ngu, asa, enengo mandeni, noore nowoondonanimoo hamoo ma ooroote.

Krayis Ngu Noorengo Hoorooweyeroyingo

2 ¹Ye nenengo Kristen simoone, no nga mandega, yengo nakangoyunootenoku nga ngu, ye weti mbumbuwa ma tewero, ero nakangooteno. Ene oni gura weti mbumbuwa tewaku ngu, noorengo hoorooweyeroyingo oni, ngu Awanani, Anut tanggeyimo, eneya gobooro oorooteri. Ngu oni gome nenengongga, ngu Yisas Krayis. ²Ngu Yisas Krayisngga, ngundo noorengo weti mbumbuwanani, nguro kowuri urungga koorowooro, wetinani andangeyingo. Yo, ene noorengo weti mbumbuwa ngu andangero, ko, mera bidodomo oni simoo barero weti mbumbuwaye nguya, ngu bidodo andangeyunoro hoorooweyeroyingo.

Oni Anut Hamoo Ingooteku Ngu, Ene Anutro Murini, Ngu Keyoote

³Ene noore Anutro mamana mande ngu keyowatoku ngu, asa, noorengombo Anutro murini, ngu gome oorengo ingowato.

⁴Ene oni gurado ewa, no Anutro gome ingooteno, ero, ene Anutro mamana mandeni ngu ma keyoro ngu, asa, ene godange oni. Ngundiro nguro, Anutro hamoo mande ngu, ene newendemo nguya kini.

⁵⁻⁶Ene oni gura Anutro mande ngu gome ingoro, keyoro ngu, asa, ene newende bidodo Anut inoro oorootekungga, ngu hamoo noore ingooteto. Ndadiro nguro, noore enedodo Anut newendemo uro oorooteto. Ene oni gurado ewa, no Anutya oorooteri, ero ewaku ngu, asa, ene Yisas Krayisdo gome nenengo endeyoyingo, ngundiro oorengo nenengo endeyowa.

⁷Ye Kristen dobookurine, nondo mamana mande nga keta, amana gura, yengo ma nakangoro yunooteno. Kini, nga mamana mandega

nga, ngu yendo kurimi oorengo nga mamana mandega nga yoro, kandangero ingoyingo. ⁸Ene nga mamana mandega, ataga nondo yengo nakangootenoku nga, ngu mamana mande keta gura. Noore ingooteto. Nga ngu, Yisas Krayis, enengo koni, ngundo nowoondonanimomo kote. Ngundiro nguro, noore gome oorengo nowoondonanimomongo hamoo ingooteto. Nga mamana mande ketangga nga, ngu ene hamoo oorengo, ero ingooteto. Yo, Anutdo Setanro ooreri, yeni kinitewero tero, ngunonggo soru himi yeni, tunootewero tete.

⁹Ene oni gurado ewa. No soru himimo oorooteno, ero, ene dobooyi guraya sanggiri tero, boguwoowaku ngu, arisa, ene komo ooreriko uro oorooto. ¹⁰Ene oni dobooyi nowoondoyi teyinooteku ngu, ene Anutro soru himimo oorooto. Soru himimo endeyoro oode, ene mereno ma sorewa. ¹¹Ene oni gura dobooyiboya newende biyomi ingoro, oorootekungga ngu, ene ooreriko oorooto. Yo, ooreri ngundo ene newende doobengootoni, nguno ene oore ewewero, wenonoro oorooto. Ndadiro nguro, ooreri ngundo doongeyi kuri doobengoro yokoyingo.

¹²Ye noro simoone ngu, Anutdo Krayis oowooyimo, yengo weti mbumbuwaye kuri andangeyunoyingo. Ngundiro nguro, nondo nga mandega nga, yengo nakangoro yunooteno.

¹³Ye awa awaye, ye ngu oningga (Krayis), ngu kurimi oo ma tunooteyingomo oruwo. Ene oode omburo ataga, nguya oorooteku ngu, ye nguro murini ingootenggo. Ngundiro nguro, nondo nga mandega nga yengo nakangoro yunooteno.

Ye simoo oore, nondo nga mandega nga yengo nakangoro yunooteno. Ndadiro nguro, ye Setanro yanggangoni ngu, ye kuri dagawonggoku, nguro no mande nga nakangoro eteno.

¹⁴Ye simooye garo, nondo yengo nga mandega, nga nakangoro yunooteno. Ndadiro nguro, ye Awaro murini, gome oorengo ingootenggo.

Ye awa garo, ye ngu oningga ngu kurimi oo ma tunooteyingomo oruwoku, omburo ataga, nguya oorooteku ngu, ye nguro murini ingootenggo. Ngundiro nguro, no nga mandega, nga yengo nakangooteno.

Ye simoo oore garo, ye yanggangoyedodo, Anutro mande ngu yengo nowoondoyemo nguno oorooteku, ngundo ye Setanro biyomini ngu, ye kuri dagayingo. Ngundiro nguro, no nga mandega, nga yengo nakangoro yunooteno.

¹⁵Ye mera ngaro muri biyomi gura gura oorooteku, nguro nowoondoyemo ma hahangero oruwero. Oni gura, ene mera ngaro murini biyomi, nguro hahangero oorooteku ngu, arisa, ene newendemonggo, Awaro nowoondoyi teweroyi muringga, ngu eneno kini. ¹⁶Noore ingooteto. Mera ngaro oni nguro muri bidodo ngu; goweye ngaro nowoondoye uru teweroyi; oo kenomayingoweroyi; enengo oo sitowi

ngu kenoro, nguro oni oni teweroi muri, ngu bidodo Awanonggo, ma ombute. Kini, ngu merako oni nganonggo tunootete. ¹⁷Mera ngano oo oorooteku, ngu meradodo kinitemukowa. Yo, hamoo, oniro nowoondoye uru teweroi nguro murini, ko, doongeye gome teweroi murini nguya kinitewa. Ene oni gura, Anutro manggowo keyoro oorooteku ngu, ene sugi sugi oruwa.

Krayis Yisasro Mundi Oni Ngu Kuri Tunootewonggo

¹⁸Ye nenengo Kristen simoone, nga narungga nga ngu, naru wenga namoko tete. Kuri, ye Krayisro mundi oni gura tunooteweroi, nguro mande ingowonggo. Ene ataga, Krayisro mundi oni oowooyingga oorengo oorootenggo. Nguro ngu, noore ingooteto. Naru wenga, ngu namoko tunootewero teteku nga, ero ingooteto. ¹⁹Yo, ngundiro oni ngu, noore kewooronanimonggo, noore yoyokoro satenggo. Ndadiro nguro, ngundiro oni ngu, noorengo oni nenengo kini. Yo, hamoo, ngu oni ngu noorengo oni tetoyi ngu, ene suwooyi sano nooreya oruwato. Ene noore kuri yoyokoyingo, nguro noore ingooteto. Ngundiro oni ngu, bidodo noorengo oni kini, ero ingooteto.

²⁰Ye kuri, Yuka Kundingiyi yoyingo, nguro ye bidodo enengo hamoo mandeni ngu ingootenggo. ²¹Ye bine, hamoo mande, ngu ma ingootenggoku, no nga mandega, nga yengo nakangooteno? Kini, ye hamoo mande ngu kuri ingootenggo. Ene ye ingoyi! Hamoo mande ngu godange mande nguno tunooteweroi ereremo kini. Ngundiro nguro, no nga mandega nga yengo nakangoyunooteno. ²²Oni oone, ngu godange oni? Ngu oni gidaregado ngandiro etenggo. Yisas ngu ene Anutro simoo bare ko yoyoweroyi oni kini, ero etenggo. Ngundiro oni ngu, ene Krayisro mundi oni tero, Anut ko enengo Nangoni, Yisas nguya, kootu inootenggo. ²³Oni gura ene Anutro Nangoni kootu inoro yokowaku ngu, ene eweyi Anut nguya kootu inoro yokowa. Ene oni gura ene Nangonimboro newendemo hamoo tewaku ngu, ene eweyimboro nguya newendemo hamoo tero oruwa.

Yuka Kundingiyimbo Hamoo Mande Ngu Etuyeroote

²⁴Ye kuri mande ingoyingo. Ngu nowoondoyemo, nguno gome dowootoyiga, sugi sugi ingonduduwooya oriyi. Ye mande kuri ingowonggoku, ngu sugi ingonduduyemo gome dowooro oruwanggoku ngu, arisa, Yisasdo, eweyi Anutya ye soboyeroro, gome yodowootori, ye eneya oruwanggo. ²⁵Krayisdo noorengo sunggi mande, ngandiro ero gosiyoyingo. Ene sugi sugi keta oruweroyiga, ngu yunowero, Krayisdo ngundiro eyingo.

²⁶Nondo nga mandega yengo nakangootenoku nga ngu, oni ye ganayeroro, ye yoyoro, muri biyomimboro oore, ngu ye etuyerooteenggo

ero, nguro nakangoro yunooteno. Nguro ngu, ye komo ingonda teyi! ²⁷Krayisdo Yuka Kundingiyi ye yunootoni, yoyingo, ngu yeya oorootenggoku ngu. Ngundiro nguro, yengo ingonduduye ngu ma wenonootenggo. Kini, Yuka Kundingiyi, ngundo suwooyi sano, oore oo gome ngu etuyerowa. Yuka Kundingiyi, nguro mandeni ngu hamoo mande oorengo, ngu godange kini. Ngundiro nguro, ye komo Krayisro nowoondoyemo hamoo yanggango tetoyiga, ngunonggo, Yuka Kundingiyimbo oo etuyerooteku nguya, ngundiya nangge keyoyi.

²⁸Yo, ye noro Kristen simoone, ye komo Krayisya nangge oriyi. Ngundiro tero ngu, asa, ene kootuyisina, tunooteweroiyi naruno, noore ene doongeyimo yanggango dikaro, oyimo ma yowato. ²⁹Yendo ngandiro ingootenggo. Krayis, ngu oni gome nenengo oorengo, ero ingootenggoku ngu, arisa, ye ngandiya ingoyi. Oni ene muri gome nenengo oorengo ngu tero, ene Anutro simoongo.

Ataga, Noore Anutro Simoongo Oruwato

3 ¹Ye komo gome ingoyingo yoyi! Ndadiro nguro, Awanani Anutdo noorengo nowoondoyi oorengo tero, ene newende noore yunoyingo. Yo, Anutdo nooreya noro simoone, ero eyunoote. Hamoo oorengo, noore Anutro simoongo! Mera ngaro oni ngundo Anutro ma ingootenggo. Ngundiro nguro, noorengo nguya ma ingootenggo. ²Ye Kristen dobookurine, ataga nga ngu, noore Anutro simoongo tero oorooteto. Ene kootuyisina, ndadiro oruwatoku, ngu ma tunooteyingo. Ene noore ingooteto. Kootuyisina, Krayis ko ombuteku naruno ngu, noore hamoo oorengo kenoro, noore ene ngundiro oorengo tunootewato, ero ingooteto. ³Oni bidodo, Krayisro doongetero, sobowooro, doongedoongoodoongo tero oorootenggoku, ngu songo songomo nowoondoye gome oorengo yomosiworootenggo. Krayis, enengombo gome oorengo oorooteku, ngundiro tero oruwango.

⁴Oni ene weti mbumbuwa tero endeyooteku ngu, ene Anutro mamana mande ngu tootoongoro, ma keyoote. Ndadiro nguro, weti mbumbuwa teweroiyi muringga, ngundo Anutro mamana mande ngu tootoongoote. ⁵Ye ingootenggo. Krayis ngu oni simoo bare bidodoboro weti mbumbuwaye andangeyunowero tunooteyingo. Ene Krayis bungomo, weti mbumbuwani gura ma oriyingo, ero ingootenggo. ⁶Oni gura, newendemo Krayisro ingoro oorootekungga ngu, ene weti mbumbuwa murimo ma oruwa. Ene oni gura weti mbumbuwa, nguro murimo oruwaku ngu, asa, noore tunoo ingowato. Ngu oningga, ngu hamoo oorengo, Krayis ma kenoro ingoyingo, ero ingowato.

⁷Ye noro Kristen simoone, ye ingonda teyi! Kinitetoni ngu, oni gurado ye ganayerowango. Ye ingoyi, Krayis, ene oni gome nenengo oorengo. Nguro ngu, oni ene muri gome nenengo teteku ngu, ene nguya

oni gome nenengo. ⁸Kurimi oorengo, Setando weti mbumbuwa tero oruwoku, ngundiro nangge, omburo, ataga, nguya weti mbumbuwa tete. Ngundiro nangge, oni simoo bare weti mbumbuwa tewero, hahangero tetenggoku oni, ngu Setanromu. Ngundiro nguro, Anutro Nangoni, ngundo omburo, Setanro murini, koni biyomi ngu toongooro, yokowero omburo, tunooteyingo. ⁹Oni gura, ene Anutro Nangoni tero ngu, ene weti mbumbuwa muri biyomi ngu ma tero endeyoro oruwa. Ndadiro nguro, Anutro mandeni murini ngu ene newendemo oorooteku nguro. Ngundiro nguro, ene weti mbumbuwaro murimo ma oruwa. Ndadiro nguro, ene Anutro Nangoni oorengo. ¹⁰Ndawu oningga ngu, Anut simoongo, ero noore ingowero ngu, ko, ndawu oningga, ngu Setanro simoongo, ero ingowero ngu, arisa, noore ngandiro ingowato. Oni ene mande muri gome nenengo ngu ma keyootekungga ngu, ene Anutromu kini. Ngundiro nangge, oni ene dobooyiboro ma nowoondoyi tetekungga ngu, ene Anutro oni nguya kini, ero ingowato.

Oni Dobooyi Nowoondoyi Teyinoweroyi, Muri Oorengo

¹¹Kurimimonggo, ye mande ngandiro ingoyingo. Noore komo dobookurinaniboro nowoondoyi teyunowato. ¹²Noore Keyinro murini, ngundiro ma tewato. Ndadiro nguro, Keyin ngu ene Setanro oni tero oode, nguro ene koneyo Ebel, ureni kumooyingo. Ndadiro tero nguro, ene koneyo ureyingo? Keyinro murini, ngu biyomi, koneyo Ebelro murini, ngu gome nenengo oorengo.

¹³Ye Kristen dobookurine, mera ngaro oni biyomimbo, yeya mudi tetoyiga ngu, arisa, ye nguro ma soriyokowero. ¹⁴Noore ingooteto. Noore dobookurinani, nowoondoyi teyunootetoku, nguro noore kumoo, nguro muri ngu kuri yokoro, noore ataga, keta oruweroyimo tunootero oorooteto, ero ingooteto. Oni ene dobooyiboro ma nowoondoyi tewaku ngu, ene kumoo, nguro murimo oorooto. ¹⁵Oni ene dobooyiboya sanggiri tero, newende biyomi yeteku, ngu ngandiro. Anut doongeyimo ngu, ene newendemonggo dobooyi ureni kuri kumoowo. Ye ngu ingootenggo. Oni, ene oni gura, ureni kumoowaku ngu, ene newendemo suwooyi sano keta oruweroyiga ngu Anutnonggo ombuteku, ngu eneno kini. ¹⁶Yisasdo enengo keta oruweroyiga ngu yokoro, noore hoorooweyeroyingo. Noore nguno ingooteto. Yisasdo, noorengo nowoondoyi tero kumooyingo, ngu nowoondoyi teweroyi muri, ngundo noore etuyeroote. Nguro ngu, noore nguya dobookurinani, hoorooweyerowero, meyer oode kumoowato. ¹⁷Oni gura ene mera ngaro oo moore, ene dobooyi gura kenootoni oo kinitetoni, nguro ene ma nowoondoyi tero, oo ngu gura ma inoro ngu, asa, noore kuri watayi. Anutro nowoondoyi teyingongga, ngu ene newendemo ma oorooto, ero ingowato. ¹⁸Ye, noro Kristen simoone, noore mandeno ko manggonanimbo nangge, dobookurinaniboro ma

nowoondoyi tero ewato. Kini, noore komo nowoondonani hamoomonggo nguya nowoondoyi teyunoro, ko gome tero hoorooweyerowato.

Anutro Nowoondoyemo Hamoo Tero Ngu, Anutro Ma Sosorewanggo

¹⁹Anutdo newende noore yunootoni, nguno noorendo enengo mandeni hamoo oorengo, ngu keyooteto. Ngundiro nguro, noore eneya nowoondonani gobooro yero, enengo imakeyingo murinimo oruwato. ²⁰Ngundiro nangge, noore biyomi gura tetooye, nowoondonani ngundo nguro wirikoyerowaku ngu, asa, noorengo nowoondonani, ngu imakeyingomo oruwa. Ndadiro nguro, Anutro nowoondoyiningga, ngundo noorengo nowoondonaningga ngu dagate. Yo, hamoo, Anutdo ngu oo bidodo nowoondonanimoo oorooteku, ngu ingomukoote. ²¹Ye Kristen dobookurine, ene noorengo nowoondonani, ngundo ma wirikoyerootoni ngu, arisa, noore Anut doongeyimo yanggango dikawato. ²²Nguro noore oo guraro Anutno sumoo ero yemboongewatoku ngu, asa, ene oo ngu yunowa. Ndadiro nguro, noore enengo mamana mande ngu keyoro, ngunonggo ngu noorendo oo teweroyi Anutdo ingooteku, ngu teteto. ²³Enengo mamana mande ngu ngandiro. Noore komo, enengo Nangoni Yisas Krayisro nowoondonanimoo hamoo tero, ko, noore komo oni dobookurinanimbora nowoondoyi teyunowato. Enengombo kuri ngundiro eyingo. ²⁴Ene oni gura, Anutro mamana mande ngu keyowaku ngu, asa, ene Anutya gobooro oodori, Anutdo ngu oningga nguya, newendemo uro oorooteri. Anut enengo Yuka Kundingiyi, noore yunootoni, noore Yukani ngundo etuyerooni, ingooteto. Anut noore nowoondonanimoo ooroote, ero ingooteto.

Anutro Yukani, Ko, Yuka Biyomi

4 ¹Ye, noro Kristen dobookurine, mera nga bidodomo, ingondudu eyingo oni godange oowooyingga tunootero endeyootenggoku, nguro ngu, ye nguro mande nguro nowoondoyemo hamoo ma tewero. Ngu oni ngundo, yeno omburo ewanggo. Noore Anutnonggo Yuka Kundingiyi yunootoni, ngunonggo yeno eteto, ero ewanggo. Ene ye yuka bidodoboro nowoondoyemo hamoo ma tewero. Kini, ye komo yuka bidodo, towooyeroya kenoyi. Ene Anutnonggo, bine ombute, ngundi, kini bine. ²Ye mete Anutro Yuka Kundingiyi, ngu ngandiro ingowanggo. Oni bidodomonggo ewanggo, Yisas Krayis ngu kuri oni kirarongo tunooteyingo etenggoku oni ngu, Anutro Yuka Kundingiyingga, ngudodo oorootenggo. ³Ngundiro nangge, oni bidodo, Anutdo Yisas merako, ngano ma soweyoyinggo, ero etenggoku oni nguno, yuka gura eneno ooroote. Ene Anutromu kini. Ngundiro oni ngu, Krayisro mundini oni nguromu. Kuri, ye Krayisro mudi oni ombuwa, ero etoyi ingoyinggo. Ene kuri omburo, ataga, merako ngano oorooteku nga.

⁴Ye noro Kristen simoone, ye ngu Anutromu, nguro yendo ngu ingondudu eyingo oni godange, ero etuyeroyingo ngu, ye kuri wongooyi uyingo. Ndadiro nguro, Yuka Kundingiyingga, ye nowoondoyemo oorooteku, nguro yanggangoningga, ngundo Setanro yanggangoni merako ngano oorooteku, ngu kuri dagate. ⁵Ngu oni ngu, ene mera nogo ngaro oni. Ngundiro nguro, enengo mande biyomiye nguya, mera ngaromu nangge. Nguro ngu, mera ngaro oni biyomi, ngundo ngu, enengo mande biyomi etenggoku, ngu ingootenggo. ⁶Noore ngu Anutromu. Oni ene Anut ingootenggokungga, ngundo ngu, ene noorengo mande nguya ingootenggo. Ene Anutro oni kini ngu, ene noorengo mande nguya ma ingowanggo. Ngu sunggigano nguno, noore ingooteto. Hamoo mandeboro yukani, ko, godange mandeboro yukani, ngu nenengo oorengo wirikoro ingowato.

Nowoondoyi Teyingo Muringga, Anutdo Nguro Simburi

⁷Ye Kristen dobookurine, noore komo dobookurinanimbora nowoondoyi tewato. Ndadiro nguro, oni dobooyiboro nowoondoyi teyingo muringga, ngu Anutro murini oorengo. Oni ene nowoondoyi teweroyi muringga, ngu keyowaku ngu, ene Anutro nangoni tero, ko, ene Anutro murini nguya, gome watayi tewa. ⁸Ene oni dobooyiboro ma nowoondoyi tewaku ngu, ene Anutro murini nguya, ma ingoote. Ndadiro nguro, Anut ngu ene nowoondoyi teyingo muringga, nguro simburi oorengo. ⁹Anutdo ngu noorengo nowoondoyi tero, enengo Nangoni guranangge yeni, ene merako ngano omburo, noore enengo ketangga, ngu yunowero ombuyingo. Noore nguno ingooteto. Hamoo oorengo, Anut ene noorengo nowoondoyi urungga oorengo teyingo, ero ingooteto. ¹⁰Noore koretero, Anutro nowoondoyi ma teyinoyingo. Kini, koretero Anutdo noorengo nowoondoyi teyunoyingo. Ndadiro nguro, Anut enengombo nangge, newende noore yunoro, enengo Nangoni yeni, merako ngano omburo, ngundo noorengo weti mbumbuwanani andangero yokowero ombuyingo.

¹¹Ye Kristen dobookurine, ngu muringgano nguno, Anutdo noorengo nowoondoyi teyunoyingo ngu etuyeroote. Ngundiro nguro, noore nguya komo dobookurinanimbora nowoondoyi teyunowato. ¹²Oni gurado ene Anut kuri ma kenoyingo. Ene noore doboonani nowoondoyi teyunowatoku ngu, asa, Anut nooreya oruwa. Yo, Anutro nowoondoyi teyingongga ngu, nooreno gome nenengo enggedodo teroruwa.

¹³Anut enengombo, enengo Yuka Kundingiyi yunoyingongga, nguno noore ingooteto. Noore eneya oodooye, ene nguya nooreno oruwa, ero ingooteto. ¹⁴Noore enendo oo tewoku ngu kenoro, nguro mandeni wesiyoro ngandiro ero etuyeroote. Awando enengo Nangoni yeni, mera ngaro oni simoo bare bidodo, ko yoyowero ombuyingo. ¹⁵Oni

gurado nguro mandeni ero ewa, Yisas ngu Anutro Nangoni, ero ewaku ngu, arisa, Anutdo ngu oningga, ngu newendemo uro, nguya oodori, ko Anutdo ngu oningga nguya, gobooro oorooteri. ¹⁶Ngundiro nguro, noore hamoo ingooteto. Anutdo noorengo nowoondoyi teyingongga, ngu ingoro, noore nguro nowoondonanimoo hamoo tewa. Anut ngu nowoondoyi teyingo muringga, nguro simburi oorengo. Oni ene nowoondoyi teyingo muringga, nguno oorootekungga ngu, asa, ngu oningga ngu, ene Anutya oodori, Anutdo ngu oningga nguya newendemo uro nguya oruwari. ¹⁷Nowoondoyi teyingo muringga ngu, nooreno gome nenengo oorengo tunootewaku ngu, asa, noore mera ngano oorootetokuno, ngundiro muringga, yanggango urungga tunootero, nguno noore Krayis enengo kirarongo oorooteto. Ngundiro nguro, noore kootuyisina, wirikoyeroyingo naru urungga nguno ma sosorewato. ¹⁸Oni ene dobooyiboro nowoondoyi tero oorootekungga ngu, ene dobooyiboya ngu ma sosorewa. Kini, ene nowoondoyi teweroyi muringga, ngu gome oorengo tetoni tunooteteku ngu, asa, ngundo sosoreweroyingga, ngu owero andangetoni toongewa. Sosoreyingo, nguro damoni ngu ngandiro. Oni ene weti mbumbuwani tewoku, gumi biyomi yoweroyimboroo ingondudu tero, nguro sosorete. Yo, hamoo, oni sosoretoyiga ngu, noore ingooteto. Nowoondoyi teweroyi muringga ngu, eneno gome nenengo oorengo ma tunootetoni, oorooto.

¹⁹Anutdo koretero oorengo, noorengo nowoondoyi teyunootoni, nguro noorebana dobookurinanimbora, nguya nowoondoyi teyunowato. ²⁰Ene oni gurado ewa, no nowoondone Anut inooteno, ero, ene dobooyiboya newende biyomi yewaku ngu, asa, ngu oningga, ngu ene godange ewo. Ndadiro nguro, oni gura ene dobooyi kenoro, nguro ene nowoondoyi ma teyinowaku ngu, asa, ene Anut ma kenoweroyingga, ngu nguya, newende inoweroyi, ngu ereremo kini. ²¹Nga mamana mandega nga ngu, noore Krayisnonggo yoyingo, ngu ngandiro. Oni gura, ene newende Anut inoro ngu, asa, ene komo dobooyiboro nguya newende inoni.

Anutro Nowoondoyemo Hamoo Teyingo, Ngundo Mera, Ngaro Yanggango Dagatenggo

5 ¹Oni bidodo, Yisas, Anutro Nangoni, ene oni Anutdo noore ko yoyowero ero rogo teyingo, nguro nowoondoyemo hamoo tero, ene Anutro simoongo oorengo tero oorootenggo. Yo, hamoo, oni bidodo ngu, enengo nowoondoye ngu awaye ngu inoro, ngunonggo, enengo simoongo nguya nowoondoye yunootenggo. ²Ngundiro nangge, noore nowoondonani, Anut inoro, ngunonggo, noore enengo mamana mande ngu keyoro ngu, asa, noore ngu muringga, nguno ingooteto. Noore Anutro simoongo, nguro nguya nowoondoyi teyunooteto. ³Ene noore Anutro mamana mandeni ngu keyowatoku ngu, arisa, noorengo

nowoondonani ngu Anut inoro, nguro enengo mamana mandeni, ngu keyoweroyi, ngu kowuri kini. ⁴Oni bidodo Anutro simoongo tero ootooro, ene mera ngaro muri biyomi ngu andangero yokoyingo. Noore Anutro nowoondonanimoo hamoo tetetoku muringga, ngunonggo, noore ebenu yanggango tero, mera ngaro muri biyomi ngu dagateto. ⁵Onendo, ene ebenu yanggango tero, ene mera ngaro muri biyomi ngu dagawo? Oni, ene Yisas ngu Anutro Nangoni, nguro newendemo hamoo tewokungga, ngundo ene mera ngaro yanggangoni, ngu dagawa.

⁶Yisas Krayis ene sono kundingiyi gimuweroiyi, nguro murimo nguya omburo, ko, enengo sidudarowo de omukondinonggo wendootoni, nguya ombuyingo. Ene sonoro muri, ngunonggo nangge, ma ombute. Kini, ene sonoro murini, ko, sidudaroro murimo, nguya ombuyingo. Yuka Kundingiyi ngu, ene mande hamoo nangge eweroiyi, nguro simburi. Yo, Yuka Kundingiyi, ngundo ngu Krayisro murini, wesiyoro ero noore etuyeroote. ⁷⁻⁸Ngundiro nguro, mande kabusa ngu bidodo Yisasro ero yootunoote. Ngu ngandiro: Yuka Kundingiyi, sono, sidudaro ngu oo kabusaga, ngundo Yisasro murini, nenengo tunoo etuyeroote.

⁹Onindo mande ero wesiyootoyi, noore ingooteto. Ene Anutdo mande, ero wesiyooteku, ngundo ngu, onindo mande etenggoku, ngu hamoo oorengo dagayeroote. Anutdo nga mandega ewoku nga ngu, ene, enengo Nangonimboro mande eyingo. ¹⁰Oni, ene Anutro Nangoni, nguro newendemo hamoo teteku ngu, asa, ngu oningga ngu, ene Anutdo mandega wesiyoro ewokungga, ngu ene kuri newendemo ingowo. Ene, oni Anutro newendemo hamoo ma teyingo ngu, ene Anutro Nangoni, nguro mandeni hamoongga Anutdo eteku, nguro newendemo hamoo ma tete. Ngu muringga nguno, enengo newendemo hamoo, ngu andangero yokootoni, nguro ene Anutya ngandiro ewa, Anutdo godange, ero ete. ¹¹Ngu hamoo mandega Anutdo ero wesiyooteku, ngu ngandiro. Anutdo ene kuri suwooyi sano keta oruweroyiga, ngu yunoyingo. Ngu ketangga, enengo Nangonimoo oorooteku, ngu Anutdo noore yunoote. ¹²Oni, ene Anutro Nangoni, ngu woorogongoro ngu, ene ngu keta sugi sugi oruweroyiga ngu yowa. Ene oni Anutro Nangoni, nguno ma woorogongoro ngu, asa, ene ngu ketangga ngu ma yowa.

Noore Ingooteto. Noore Suwooyi Sano Keta Oruweroyiga Ngudodo Oorooteto

¹³Nondo nga mandega nga, yengo nakangoro yunooteno. Ndadiro nguro, ye Anutro Nangoni, nguro ingootoyiga, nowoondoyemo hamoo tetoni, ye nguno hamoo ingootenggo. Ye ngu suwooyi sano keta oruweroyiga, ngu kuri yoyingo, ero ingootenggo. ¹⁴Nguro ngu, noore Anutro ingondudu ngu keyoro oode, ngunonggo noore oo guraro Anutro yemboongewatoku ngu, arisa, Anutdo noorengo yemboongengga ngu

hamoo ingowa. Ngundiro nguro, noore Anutro ma sosorewato. Kini, noore mete Anut tanggeyimo oorowuwato. ¹⁵Nguno noore ingooteto. Ene noorengo kira eyingongga, ngu bidodo ene ingowa. Ngundiro nguro, noore ngu ingooteto. Noore eneno oo gura yunoni, ero yemboongewatoku ngu, asa, ene oo ngu noore yunootoni yowato, ero ingooteto.

¹⁶Oni gurado dobooyi gura ngu weti mbumbuwa tetoni, kenoro ngu, ene Anutno ngu oningga, hooroowero yemboongetoni, nguro Anutdo enengo mbumbuwani andangero yokoro, enengo keta oruweroyi ngu inowa. Ene oni ene weti mbumbuwa tewero hahangero oorooteku, oningga ngu, hooroowero yemboongeweroyimboroma eteno. Ngundiro weti mbumbuwa, nguro oni kumooro, Setanro ende de nombo ma kumoooweroyimo, nguno uwero teteku, nguro yemboongeyi, ero ma eteno. ¹⁷Muri bidodo nenengo kini, ngu muri, ngu bidodo weti mbumbuwa. Ene weti mbumbuwa gidarega, ngundo oni yoyeni, Setanro ende de nombono ma uwanggo.

¹⁸Noore ingooteto. Oni bidodo, Anutro simoongo tero oorootenggoku ngu, ene weti mbumbuwaro murini, ngu ma keyoro oorootenggo. Ndadiro nguro, Anutro Nangoni enengombo enengo simoongo gome soboyeroote. Ngundiro nguro, Setando kandeyi, ngu onino nguno yero ma yodowoowa, ero ingooteto. ¹⁹Noore ingooteto. Noore ngu Anutro simoongo oorooteto. Ene oni mera bidodomo ngu, Setando nguro tabango tero oorootete, ero ingooteto.

²⁰Yo, hamoo, noore tunoo ingooteto. Anutro Nangoni, ngu kuri ombuyingongga ngu, ene noore ingondudu gomemu yunoweroyimboroma ombuyingo. Ngunonggo ngu, noore ngu Anutga, ngu hamoo oorengo gome watayi. Noore Anut hamoongga nguya, enengo Nangoni Yisas Krayis, nguya gobooro oorooteto. Hamoo oorengo, ene Anut oorengo, ene keta sugi sugi oruweroyi, nguro simburi.

²¹Arisa, ye nenengo Kristen simoone, ye komo godange anut nguro yengombo, yengo gome soboyeroyi! Ngu hamoo oorengo, ero eteno.